

Com era el Consell General

El *Politar* és el llibre que posseeix les descripcions més acurades del passat, del procediment i funcionament del Consell General. Era el “costumari constitucional”.

Tractament i denominacions

Els noms del Consell General han estat diversos. El Consell de la Terra es considera el fundacional, però ràpidament apareixen altres formes i tractaments: *Magnífic Concell de estes Valls*, *Honorable Concell* i *Universitat de les Valls d'Andorra*. També es coneix com a Consell dels 24, les autoritats, segons el *Politar*, li havien atorgat epítets com “savi i honorable”. Pot ser també Comú de les valls, consell general. Fins a la Constitució de 1993 és el “Molt Illustre Consell General”, però el text constitucional deixa desaparèixer aquest tractament.

Els electors i els elegits

Ja hem vist que el dret a sufragi ha experimentat una evolució, igualment que les persones elegibles.

- 1419-1866. Només podien votar els caps de casa de focs (cases pairals), de determinades famílies: un vot per família i només les benestants. Són elegibles els homes més grans de 25 anys nascuts a Andorra, casats i amb residència permanent, sense deutes amb la parròquia i de bons costums. Quedaven fora, diuen el *Manual Digest* i el *Politar*, persones que exercien determinats oficis com els “trompeters o lacayos”, o els “mentecatos” o els “tocats del vi”.

- 1866-1933. Poden votar tots els homes caps de casa, amb independència del seu estatus econòmic o família, és a dir, s'incorporen els casalers en el joc polític, però també han de ser més grans de 25 anys, per ser elegits, han d'estar casats i residir a Andorra.

- 1933-1973. S'aconsegueix el sufragi universal masculí –que pateix un nou parèntesi -, el 1970 el sufragi universal veritable, amb el dret de les dones a votar, i el 1973 les dones ja poden ser candidates.

La Constitució de 1993 dedica el capítol IV del Títol II als drets polítics de les persones andorranes.

Les sessions

Seguint en aquest cas el *Manual Digest*, hi havia anys amb sis sessions de consell i d'altres amb cinc: Setmana Santa, Sancogesma [Pentecostès], Consell de Tots Sants [convocat només l'any que s'havia de pagar la quèstia o antic tribut al rei de França], Consell de Sant Andreu, Consell de Sant Tomàs, Consell de l'Afor. Eren els *consells sabuts*, que es van mantenir més endavant per aprovar les ordinacions i es reduir a quatre:

- a) Setmana Santa, es rebia la quèstia i es nomenava la comissió que havia de lliurar-la al copríncep corresponent,
- b) Sancogesma o Pentecosta, en què es publicaven les ordinacions
- c) Sant Andreu, només en anys d'eleccions per fixar-ne la data
- d) Sant Tomàs, o consell de comptes, s'executava el pressupost i percebien els tributs dels comuns.

El Consell de Sant Tomàs era la data en què es recaptaven els diners, el consell de comptes. Representats pels cònsols, els comuns hi contribuïen amb els tributs eclesiàstics (part que servia per al pagament al copríncep episcopal), el redre (impost destinat a afavorir l'eliminació de bèsties salvatges) i el llot, pagament fet per les parròquies per a la celebració dels consells ordinaris.

El Consell de Meritxell es va introduir més endavant i tenia la particularitat de ser presidit pel subsíndic general, mentre que el síndic rebia els delegats permanents i els veguers. S'hi pronunciaven discursos per part dels elegits i per les autoritats dels coprínceps en una única ocasió a l'any en la que les dues institucions, Consell General i Coprínceps, s'adreçaven al poble en el mateix acte, una cosa que contribuïa a convertir aquell consell en un acte profundament polític.

Síndics

En català antic, segons el lingüista Joan Corominas, síndic designava un alt funcionari o representants dels municipis. El terme prové del grec *síndicos* (defensor, membre d'un tribunal administratiu) i va derivar al llatí com a *syndacus* (advocat o representant d'una ciutat).

El terme es va emprar des del primer moment en què es fa referència al Consell. El síndic era elegit dins del mateix Consell o podia buscar-se a fora, però l'acceptació del càrrec era obligatòria, sinó s'imposava una sanció. Podia haver-hi un, dos o tres. Amb la Nova Reforma s'estableix que siguin dos. El seu mandat era el d'executar, dur a terme, les decisions del Consell General.

Durant la Constitució es va prendre la decisió de conservar aquest terme per designar el president del parlament que, actualment, ha de ser conseller general i és elegit pel Ple. Les seves funcions són fonamentals per assegurar el funcionament del Consell General: convoca i presideix les sessions, interpreta el Reglament, representa la institució i, a més pren jurament al cap de Govern, al Consell Superior de la Justícia, al Raonador del Ciutadà, als membres de la Junta Electoral, al president del Tribunal de Comptes, i al secretari general del Consell General.

Algunes normes i costums

Molts costums, que han anat construint les normes que reglamenten el Consell General, no s'han escrit específicament, però el Reglament de 1984, en la Disposició final 2, diu que "Els Usos i costums del Principat i les disposicions anteriors en la matèria tenen caràcter supletori del present Reglament en tot allò que no el contradiguin.

La cortesia

Les primeres normes escrites apareixen en el segle XVIII al *Manual Digest* que descrivia les obligacions dels consellers generals a guardar cortesia i urbanitat tant "en son modo de estar, com en lo parlar." Actualment, aquesta cortesia s'observa i també es recollida en el Reglament en vigor, de 1993.

A campana tocada

La modernització institucional i al divisió de poders no han impedit que sobrevisquin encara altres costums, com per exemple l'inici de les sessions amb el toc de campana per part del conseller de més edat de la parròquia de Canillo. D'aquí ve l'expressió dels consells "a campana tocada".

Assistència a les sessions

De la mateixa manera que avui es redacten les actes de les sessions, que són recollides al Diari Oficial del Consell General, en el passat s'havien redactat les notes relatives a les sessions. Al començament, eren lacòniques, però Antoni Fiter i Rossell exhorta en el *Manual Digest* al secretari general que "farà sempre bé d'exposar en los actes i resolucions del Consell los noms del cònsols i consellers que han assistit". Amb 28 membres del parlament, no és difícil mantenir aquest costum, i a l'inici de cada sessió, es passa llista dels consellers generals assistents. L'assistència a les sessions és obligatòria i les absències s'han de justificar al síndic general.

Les iniciatives al Consell General

Segons el *Polítar* (1764), tots els consellers són iguals i tots poden proposar "lo que tingui a gust i gana". Aquestes llibertats, òbviament, segueixen avui un

procediment molt estricte d'intervencions, d'acord amb l'ordre del dia i tenint en compte els grups parlamentaris en el tràmit legislatiu.

Els particulars podien adreçar al Consell la demanda de reunió per solventar els problemes. Calia adreçar-se a un dels síndics o al primer conseller de Canillo, amb 80 pessetes (preu de 1900), i si eren estrangers amb 3 pessetes per dia més les despeses de la reunió. Actualment, la ciutadania té més instàncies per resoldre problemes, la Constitució ho reconeix a l'article 23. A més que les iniciatives legislatives populars requereixen una demanda de més del 10% del cens electoral.